

• Кутман курак

«Кыргыз Туусу» басма сөз үйүнүн башкы редакторунун түштүк аймактар боюнча орун басары, алтымышынчы кырына келип турган кесиптешибиз Төлөнбай Абдыразаков тууралуу учкай сөз айтуунун кезеги келди.

Төкөбүздүн алтымышынчы жазы

Төкөбүз 1956-жылы 1-майда Ноокат районундагы №44 жылы заводунун Кожое айылында жумушчуунун үй-бүлөсүндө туулган. Токтогул Сатылганов атындагы орто мектепти аяктагандан кийин чарбанын куруу цехинде жумушчу, автопаркта слесарь, айдоочу болуп эмгектенген. 1980-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика факультетин ийгиликтүү аяктаган. 1980-жылдан тартып «Му-галымдер газетасы» гезитинде, «Эл агартуу», «Кырчын» журналдарында, тармактык «Кыргыз тамекиси» гезитинде жооптуу катчылык кызматында эмгектенген. 2004-жылы «Кыргыз Туусу» гезитине бөлүм башчылык кызматка которулган. 2007-жылдан бери «Кыргыз Туусу» гезитинин башкы редакторунун түштүк аймактар боюнча орун басарлыгына дайындалып, азыркы учурга чейин иштеп келе жатат.

Төкөбүздүн маңдайына журналисттик тагдыр жазылган экен, бул кесиптин аркасында 36 жылдык өмүрү дөңгөлөк үстүндө өттү. Бул жылдар аралыгында кесиптешибиз өзү айткандай Кыргызстандын барбаган аймагы, көрбөгөн айылы калбады. Көп кылаасын айланып, мал киндиктүү Нарынды, жер соорусу Таласты, Сары өзөн Чүйдү, түштүктү түрө кыдырып чыккан кесиптешибиз түптүк Маанаке, жети-өгүздүк Чегежап, таластык Калча, Ноокаттык Келдибек, алайлык Насыр, алай-куулук Айты, өзгөндүк Сүтүкө жайчылар, Чүй боорунда жашап өткөн айтылуу Мамыр уулу Солтобай ырчы тууралуу материалдарды таап, алар тууралуу кызыктуу макалаларды жарыялаган.

Бул эми анын макалаларынын «географиясы» деп келет.

Анын Улуу Ата Мекендик согушка катышып, бирок документтерин

жоготуп, мамлекет тарабынан бериле турган жеңилдиктерди ала албай жүрүшкөн Раимберди Маматов, Исак Раимбабабаев ардагерлер тууралуу макала жазып, анын натыйжасында эки ардагердин укугу калыбына келтирилген. Журналисттин Баткен коогалаңына катышкан жоокерлердин эрдигин чагылдырган макалалары да кызыктуу.

Тагайдын Карачоросунун кичүү уулу Багын кыргызга эки ханды берген. Багыштан чыккан кадимки Көкүм бий, анын уулу Тейиш хандын жана тарыхта «Полог хан» деген ысым менен белгилүү болгон Кадамжайдын Охна айылынан чыккан Исхак молдо Асан уулунун урпактары тууралуу жаңы табылгалар Т.Абдыразаковдун калемине таандык.

Кесиптешибиздин манасчылар тууралуу макалаларынын түрмөгү «Кыргыз Туусу» гезитинде көп жарыяланган. Анын «Кыргызга Саякбай кайтып келдиби?» деген макаласы азыркы учурда белгилүү манасчы

болуп калган жетиөгүздүк жаш манасчы Улан Исмаиловдун алгачкы тушоосун кескендиги коомчулуктун эсинен чыга элди. Алайлык манасчы Сыргак Мырзакаримов, балыкчылык манасчы Сапар Касмамбетов жөнүндө жарыяланган макалалары окурмандардын эсинде.

Кесиптешибиздин чыгармачылыгында белгилүү инсандар, эңеле темасы да орун алган. Анын белгилүү кино актриса Сабира Күмүшалиева тууралуу «Кылым жаша, Сабира апай!», Чыңгыз Айтматовдун апасы Нагима Хамзаева тууралуу «Апам кайратуу адам эле», бул ааламдан көзү өтүп кеткен абысыны Атыргүлдүн Үмүт, Белек, Керез деген деген үч эм баласын тарбиялап чоңойтуп жаткан Тондун Темир-Канат айылындагы Ира Алымбекова тууралуу «Бейиш кайда, энинин таман алдында!», Кыргызстандан атасынын туугандарын издеп тапкан литвалык кыргыз кыз Рита Каулиннин тагдыры тууралуу публицистикалык макалалары окур-

мандар тарабынан жылуу кабыл алынган.

«Кыргыз Туусу» гезитине конокко келген заманыбыздын залкар жазуучусу Чыңгыз Айтматов жана кытайлык белгилүү кыргыз окумуштуусу Макелем Өмүрбай менен болгон жолугушууларда кызыктуу суроолор берип, бул маектер гезит беттеринде жарыялаган.

Муну Төкөбүздүн макалаларынын тематикасы канчалык кеңири экенин көрсөтүү үчүн учкай тизмеледик.

Эми кызматкерлик сапатына келсек, Төлөнбай Абдыразаков өз ишин жоопкерчилик менен мамиле жасаган, берген убадасында турган, калыс пикирин кесе айткан адис катары жамаатта кыдыр-баркы жогору. Айтылган тапшырманы өз убагында жана так аткара турган жакшы ала ты бар. «Кыргыз Туусу» гезитинин окурмандарын «Түз байланышка» активдүү катышуусуна көңүл бурат. Басылма тарабынан уюштурган «жыл адамдарын тандоо» кон-

курсуна эл арасында кадыр баркы бар мыкты чыныгы мыктыларды тандоодо айрыкча маани берип, гезиттин кадыр-баркын көтөрүп келет.

Журналист өзү универсал болууга тийиш. Андай сапаттан Төкөбүз да куру эмес. Көп жылдык тажрыйбасы бар журналист проза жагында да эмгектенип келет. Анын аңгемелери жана повести республикалык мезгилдүү басылмаларда жарыяланган. Ал алтымыштын кырына жакындаганда «Көк бөрү» аттуу жыйнагын басмага тапшырган. Бул чыгарма жакында окурмандардын колун тийгени турат. Аны менен таанышкан окурмандар Төкөбүздүн көп кырдуу талантынын дагы бир өңүтүнө күбө болушмакчы.

Төлөнбай аkening ар кайсы тармактык министрликтерден, коомдук бирикмелерден алган грамоталары менен төш белгилерин санай берсек, өзүнчө узун тизме болуп чыкты. Бул жагынан алганда, төш белгилерин тагынып алса, маркум Брежневдин кинин кем болбостой.

Эми алгында айталы дегенибиз, кеп сыйлыкка деле эмес. Кеп, Төкөбүздүн түз жүргөн, улуу кичүүгө бирдей мамиле жасаган жумшак мүнөзүндө. Ошондон улам кайсы жерде иштебесин, жамаат арасында урмат-сыйга татып келет.

Жубайы Катича экөөсү 2 уул, 2 кызды тарбиялап өстүрүштү. Азыр неберелерди тарбиялап жатышкан кези. Төкөбүздүн алтымышты «багынтышы» менен кутуктап, жетимиш, сексен жаштарда да ушундай эле жеңил «жеңишин» каалайбыз!

«Кыргыз Туусу» басма үйүнүн эмгек жамааты

• Тарых жана маданият жылы

Баласагындын 1000 жылдыгына арналган симпозиум

Кыргыз-Түрк «Манас» университетинде Түрк кеңешинин Түрк дүйнөсү университеттери ассоциациясынын колдоосу менен Жаңы түрколоздордун VII эл аралык симпозиуму болуп өттү.

Анын ачылышында Түркология бөлүмүнүн башчысы, доцент Бурул Сагынбаева мындай симпозиум 2007-жылдан бери өткөрүлүп, учурда эл аралык деңгээлге көтөрүлгөндүгүн, алардын ар бири улуу адамдарга, маселен улуу жазуучу Ч.Айтматовго, Түркиянын улуу лидери Мустафа Кемаль Атаатүрккө, белгилүү адабиятчы, сынчы С.Жигитовго, академик Б.Орузбаевага жана учурдагы VII симпозиум улуу ойчул Ж.Уулу Баласагындын 1000 жылдыгына арналып өтүп жаткандыгын баса белгиледи.

КУТТУУ БИЛИМ
Жаңы баласагын

Университеттин ректору, профессор Себахаттин Балжы симпозиумдун ачылышында «Тарыхчыбыз, маданиятчыбыз жана тилибиз бир болгондуктан, бири-биринизди эч тоскоолдуктарсыз түшүнөбүз. Улуу тарыхка жана маданиятка ээ болгон түрк дүйнөсүнүн жаштары келечекке талыкпаган эмгек, илим-билим менен өз салымдарын кошуулары керек. Бүгүнкү күнү баарыбызга маалым болгондой, чет өлкөлүк тарыхчылар тарыхчыбызга бурмалал, туура эмес маалыматтарды берүүдө. Мындайга жол бербеш үчүн эл аралык деңгээлдеги илимий изилдөөлөрдү жазып чыккан чыгана түркологдорубуздун болуусу зарыл», - деп айтты.

Симпозиумга 100дөн ашуун билдирүүлөр келип түшкөн жана алардан 52 баяндама кабыл алынган. Бул иш-чарага Кыргызстандан тышкары, Түркия, Россия, Азербайжан, Өзбекстан, Казакстан, Косоводон жаш илимпоздор катышып, эки күн бою тил, адабият, тарых, социология, археология жана башка илимий тематикада баяндамаларды окушуп, кызыктуу талкуу жүрдү.

Айзат ТАЛАСБАЕВА

• «Кызыл китепке» кирген

Багира мүйөзгө маюлду

Өлкөбүздө өтө сейрек кездешкен жан-жаныбарлардын катарында ак карлуу тоону мекендеген илбирс да бар. Бул жаныбар дүйнөдөгү 12 мамлекетте гана кездешет. Ал эми Кыргызстандагы илбирстердин саны 4-5 жыл мурун 2000ге жетсе, азыркы тапта 300дөй гана калып, жылдан-жылга азайып барат.

Суретте: Багиранын илбиси

Илбирсти коргоп калуу багытында дүйнөлүк деңгээлде ар түрдүү аракеттер жүрүлүп жатат. Ага ылайык, өлкөбүздө Германиянын табиятты коргоо уюмунун филиалы ачылып, анда ооруган жана браконьерлердин колуна аман калган илбирстерди дарылап, кайра табигый шартка көбөрүү жагы колго алынган. Мисалга алсак, калканга түшүп бирок куткарылган төрт илбирс 2002-жылдан бери аталган мекемеде багылып келген. Тилекке каршы, алардын эң улуусу Багира аттуу илбирс өткөн жылы өлгөндүгүнө байланыштуу, анын терисин келке кийгизип музейге коюу муктаждыгы жаралган. Бул жаатта Көкөбай Мамбеталиев атындагы орто мектептин биолог мугалими Нукан Көкөбаев менен баласы Жанат биргелешип иштешип, Багиранын катырылган кебин дарыдашты. Андан тышкары, музейдеги мындай толуктоого Өкмөттүн Нарын облусундагы ыйгарым укуктуу өкүлү Аманбай Кайыпов да чоң көмөк көрсөткөн.

Дайырбек АЙДАРБЕКОВ,
Кочкор району

• Жаңы китеп

«Алтын-Чөйчөк» жерин, элин даңазалаган чыгарма

Бурмакан САТЫБАЛДИЕВА, «Кыргыз Туусу»

Аксакал журналист Рыскулбек Бобукеевдин «Тагдыр осуяпасы» даган аталыштагы повесттер, аңгемелер топтомунан турган китеп «Турар» басмасынан жарык көрдү.

Аталган жыйнак автордун экинчи китеби. Биринчи китебиндеги турмуш сабактарынан алынган эссе-аңгеме, повесттерден турган автордун калемине таандык «Мимоза», «Ак кайың» аңгемелери, «Үйдүн көркү» публицистикалык макаласы республикалык басылмалардан жарык көрүп, убагында окурмандардан өз баасын алган эле.

Р.Бобукеев жогорудагыдай аталыштагы китебин

«Сүтактын» улаңдысы катары кароону окурманга сунуштайт. Экинчи китептин өзүгүн түзгөн «Сүтак», «Бейрек-Кайың», «Кордолгон сүйүү» повесттери, анда жарыяланган бир катар аңгемелери элестүү, маин, жагымдуу жатык тилде сурөттөлүшү окурмандарды кайдиер калтырбайт.

Автордун «Алтын-Чөйчөк» жөнүндө аңыз сөз деген эссесинде Санчы сынчы: «Бул жер сузса соолбос, кудай толбос, жемиши жерден береке берген, жердеги элдин жергеси бузулбас, оболдон акыры туурдугу сыйрылбас «Алтын-Чөйчөк» деген жер экен», - деп айтат. «Тагдыр осуяпасы» китебинде сынчы аңыздаган «Алтын-Чөйчөктүн» кайталангыс жаратылышы, кыргыз жугалиси атыккан Кана-чу, «Саймалуу-Таш» тууралуу, Тайлак баатыр баштаган тарыхтын бүктөмүндө калган Торгой чечен, казалчы Бейдаба (Матыбрайым Султанбаев) жана Тогузторо эли гана билген бир катар белгилүү инсандар жөнүндө кызыктуу жазылган адабий портреттер да орун алган.

Рыскулбек БОБУКЕЕВ
ТАГДЫР ОСУЯПАСЫ